

13 Detektívi argumentačných faulov

Témy: **kritické myslenie,**
mediálna gramotnosť

- Veková kategória:** 15+
- Počet účastníkov:** do 20 osôb
- Trvanie aktivity:** 60 minút
- Metódy vzdelávania:** diskusia, skupinová práca, reflexia
- Ciele aktivity:**
- vymenovať a popísať niektoré druhy argumentačných faulov,
  - uviesť príklady na niektoré druhy argumentačných faulov,
  - všímať si používanie argumentačných faulov v komunikácii,
  - diskutovať o reakciách na argumentačné fauly,
  - poznať vlastné pohnútky a myšlienkové pochody pri argumentácii.
- Materiál:**
- charakteristiky argumentačných faulov (Príloha 1), obrázky argumentačných faulov (Príloha 2) – vytlačiť a rozstrihať pre každú skupinu,
  - témy a názvy argumentačných faulov (Príloha 3) – vytlačiť a rozstrihať len raz,
  - handout pre každého účastníka vzdelávania.
- Kľúčové slová:** komunikácia, kritické myslenie, zdroje informácií, argument, argumentácia, argumentačné fauly

Priebeh aktivity:

1. Účastníkom vzdelávania predstavíme tému, ktorej bude aktivita venovaná – argumentačné fauly. V diskusii zisťujeme, ako sa na tému pozerajú a ako ju vnímajú:

- Čo si predstavujete pod pojmom argumentačný faul? Čo je to argument a čo je to faul?
- Odkiaľ získavate informácie o tom, čo sa vo svete deje? (sociálne siete, priatelia, médiá, rodina, internet, publikácie a pod.)
- O čom sa podľa vás v spoločnosti momentálne najviac rozpráva? Môžeme s účastníkmi vytvoriť myšlienkovú mapu tém, ktoré v súčasnosti v našej spoločnosti najviac rezonujú.
- Zapájate sa niekedy do diskusií na tieto témy (či už priamou diskusiou alebo komentármi vo virtuálnom svete)?

Témy

Veková kategória

15+

Veľkosť skupiny

do 20 osôb

Čas

60 MINÚT

2. Po úvodnej diskusii sa pozrieme na chyby, ktoré pri argumentácii robíme nielen my, ale aj ľudia okolo nás, médiá, známe osobnosti a politici. Rozdelíme účastníkov do skupín po 4 až 5 členov. Každé skupine dáme rozstrihané papieriky s charakteristikou argumentačných faulov (Príloha č. 1) a všetky piktogramy z Prílohy č. 2. Členovia skupiny sa snažia splniť úlohu: porozumieť jednotlivým argumentačným faulom, spoločne ich prediskutovať a priradiť zodpovedajúce obrázky s označením argumentačného faulu k charakteristike. Je možné, že niektorej charakteristike bude zodpovedať viacero obrázkov, keďže argumentačné fauly sa do istej miery významovo prekrývajú. Na splnenie úlohy majú skupiny 15 – 20 minút. Lektor si všíma prácu v skupinách, môže vysvetliť nejasnosti, odpovedať na otázky.

3. Keď všetky skupiny ukončia prácu, spoločne si overíme správnosť priradenia argumentačných faulov a ich charakteristík, prediskutujeme prípadné nejasnosti. Obrázky a definície si môžu skupiny nalepiť na väčší papier, ktorý im poslúži ako podklad pre ďalšiu úlohu. Alebo lektor rozdá účastníkom pripravený handout s argumentačnými faulami a ich popisom.

4. Účastníci sa opäť vrátia do skupín a vyžrebujú si po dva papieriky z každej obálky, ktorú im ponúkne lektor. Obálky aj papieriky môžu byť farebne odlišené. V jednej z obálok sú témy, na ktoré budú skupiny vytvárať argumentačné fauly, v druhej sú názvy argumentačných faulov (rozstrihaná Príloha č. 3). Každá skupina si náhodne vytiahne po 1 – 2 papieriky z oboch obálok. Ich úlohou je vymyslieť čo najlepší príklad daného argumentačného faulu v danej téme. Pokiaľ potrebujeme sústrediť pozornosť na jednu tému, môžeme zadať jednotnú tému a účastníci si vytiahnu iba argumentačný faul. Taktiež si lektor môže vymyslieť akékoľvek iné témy, podľa potreby vzdelávania. Môžeme použiť aj témy z myšlienkového mapy, ktorá vznikla počas evokácie. Pri tvorbe príkladu argumentačného faulu majú účastníci možnosť vrátiť sa k definícii aj príkladu z predchádzajúcej úlohy alebo handoutu.

5. V spoločnom kruhu skupiny predstavia svoje príklady argumentačných faulov. V prípade potreby môžu ostatní účastníci doplniť ďalšie príklady alebo preformulovať konkrétny príklad tak, aby zodpovedal charakteristike daného argumentačného faulu. Spoločne diskutujeme o argumentačných fauloch, doplníme chýbajúce informácie alebo ich za pomoci účastníkov zhrnieme.

Otázky do diskusie:

- *Zdali sa vám niektoré fauly povedomé? Kde ste sa s nimi stretli?*
- *Poznáte ešte iné argumentačné fauly? Aké?*
- *Prečo sa nazývajú faulami?*
- *Ako sa vieme voči takýmto faulom brániť? Ako by sme mali na ne reagovať?*
- *Používate niekedy argumentačné fauly (zámerne/nevedome)? Aké najčastejšie? V akej situácii?*

Záverečný rozbor:

- *Ktoré zo zadaní bolo pre vás náročnejšie splniť? Priradiť faul k charakteristike alebo vymyslieť argumentačný faul? Prečo?*
- *Čo ste si pri plnení úloh v skupinách uvedomili?*
- *Ako použijete informácie, ktoré ste sa vďaka aktivite dozvedeli?*

Variácie aktivity:

- Jednotlivé argumentačné fauly a ich definície môžeme umiestniť na viditeľné miesto v školiacej miestnosti a v prípade viacfázového vzdelávania sa k nim vrátiť. Môžeme účastníkom zadať úlohu, aby v priebehu týždňa nosili príklady týchto faulov (výstrižky z časopisov, novín, reklamy...) a umiestňovať ich na vyhradené miesto k príslušnému faulu.

Zdroj: ČAJKA, A., BIOLEK, J., a kol., *Komu patrí zem, Metodická príručka globálneho vzdelávania pre učiteľov*. Bratislava: Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica, 2019. ISBN 978-80-972962-5-4

PRÍLOHA

Príloha č. 1

(rozstrihať)

Hovoriaci sa snaží získať podporu pre svoj argument tvrdením, ktoré vyvoláva strach z alternatívy.
Cieľom tohto argumentačného faulu je odvieť pozornosť k inej, nesúvisiacej téme. Názov vznikol podľa historky, v ktorej sa údeným sledom ťahaným cez územie lovu nechali psy presmerovať na falošnú stopu.
Nahrádzanie protivníkovho argumentu novým, pokriveným alebo prehnaným výrokom. Protistrana predstiera, že reaguje na váš argument, ale v skutočnosti ho posúva do absurdnej pozície, ktorú nezastávate.
Postup, kde skutočnosť A je prezentovaná ako začiatok sledu udalostí B, C, D... a kde z argumentácie vyplynie, že z A vyplýva D. Ide o snahu vyvolať strach z danej postupnosti bez toho, aby dotýčny predložil dôkazy preukazujúce nevyhnutnú súvislosť medzi jednotlivými udalosťami.
Obhajuje tvrdenie tým, že s ním ostatní, väčšina alebo všetci súhlasia, poprípade veria v jeho pravdivosť. To, že tvrdenie je známe, pritom nemá na jeho správnosť podstatný vplyv. Často sa tento fault odvoláva na to, čo tvrdia všetci. V prvom rade chýba dôkaz, že to tvrdia všetci, a aj keby to tvrdili všetci, ešte to nie je dôkaz, že je to pravda.
Vyvodzovanie všeobecných záverov a domnienok z veľmi malej a obmedzenej množiny skúseností, faktov či prípadov.
Fault spočíva v tom, že človek pracuje s nevysloveným predpokladom, že všetko zakorenené v minulosti je dobré alebo pravdivé. Tiež predpokladá, že minulé dôvody k zavedeniu daných tradícií sú stále relevantné v súčasnosti. To, že sa niečo dialo v minulosti, však neznamená, že to bolo správne. Takýto argument v diskusii neobstoí, je potrebné situáciu hodnotiť podľa súčasného stavu v aktuálnych súvislostiach.
Namiesto argumentácie hodnotí protistrana jej predkladateľa, útočí na jeho vlastnosti, výzor, osobnú históriu...
Tento fault zámerne rozdeľuje tému na dva extrémny bez uznania možnosti neutrálneho názoru, ale aj iných možností a kompromisov.
Spája žiaduci výrok s pozitívnym hodnotením a vyvoláva dojem, že jeho odmietnutím sa protivník automaticky radí do opačnej skupiny.

Príloha č. 2 – obrázky s názvami argumentačných faulov
(rozstrihať)

<p>Apel na strach</p> 	<p>Apel na tradície</p>
<p>Červený sled'</p> 	<p>Falošná dilema</p>
<p>Slamený panák</p> 	<p>Unáhlené zovšeobecnenie</p>
<p>Šikmá plocha</p> 	<p>Spoločenský apel</p>
<p>Útok na osobu</p> 	<p>Hodnotiací výrok</p>

Príloha č. 3

(rozstrihať)

Téma	Argumentačný faul
Škola by nemala začínať pred 9:00 ráno.	Unáhlené zovšeobecnenie
Klimatické zmeny nespôsobujú ľudia.	Červený sled'
Školská dochádzka by mala byť dobrovoľná.	Spoločenský apel
Červené verzus zelené jablká	Šikmá plocha
Právo vlastníť zbraň	Apel na strach
Život v meste je lepší ako život na vidieku.	Slamený panák
Alkohol a cigarety by mali predávať aj osobám mladším ako 18 rokov.	Hodnotiaci výrok

Handout pre účastníkov

ARGUMENTAČNÉ FAULY (alebo klamy) sú také výroky, ktorých hlavným cieľom je poraziť protivníka v diskusii bez ohľadu na pravdivosť či logickosť ponúkaných argumentov. Podstatou argumentačného faulu býva nenápadné porušenie pravidiel logického uvažovania, pôsobenie na emócie namiesto rozumu, prípadne oboje. Pokiaľ sú robené zámerne a vedome, bývajú obľúbenou súčasťou argumentácie propagandy a manipulátorov, ale často ich nevedome používa každý z nás, keď obhajujeme náš názor a nedávame si dostatočný pozor. Vtedy ich nazývame argumentačné omyly.

Príklady argumentačných faulov:

Apel na strach

Hovoriaci sa snaží získať podporu pre svoj argument tvrdením, ktoré vyvoláva strach z alternatívy.

Príklad: „Daj mi tú mapu, lebo sa stratíme!“

Červený sled

Cieľom tohto argumentačného faulu je odvieť pozornosť k inej, nesúvisiacej téme. Názov vznikol podľa historky, v ktorej sa údeným sledom ťahaným cez územie lovu nechali psy presmerovať na faľšnú stopu.

Príklad: „Nedokážem pochopiť, prečo ochranárom vadí tá nová priehrada, keď pri jej výstavbe získa dôstojné živobytie kopa stavbárov a ich rodín.“

Slamený panák

Nahrádzanie protivníkovho argumentu novým, pokriveným alebo prehnaným výrokom. Protistrana predstiera, že reaguje na váš argument, ale v skutočnosti ho posúva do absurdnej pozície, ktorú nezastáva.

Príklad: „Hovoríte, že Izrael by mal prestať stavať nové obydľia na Západnom brehu Jordánu. Takže tvrdíte, že Izrael nemá právo byť národným štátom?“

Šikmá plocha

Postup, kde skutočnosť A je prezentovaná ako začiatok sledu udalostí B, C, D... a kde z argumentácie vyplynie, že z A vyplýva D. Ide o snahu vyvolať strach z danej postupnosti bez toho, aby dotýčny predložil dôkazy preukazujúce nevyhnutnú súvislosť medzi jednotlivými udalosťami.

Príklad: „Ak povolíme voľné pobežovanie psov po parkoch, ľudia si ich budú bez košíkov brať i do autobusov a za chvíľu i na palubu lietadiel a od toho už je len krôčik k tomu, aby pohrýzli pilota a spôsobili leteckú katastrofu.“

Spoločenský apel

Obhajuje tvrdenie tým, že s ním ostatní, väčšina alebo všetci súhlasia, poprípade veria v jeho pravdivosť. To, že tvrdenie je známe, pritom nemá na jeho správnosť podstatný vplyv. Často sa tento faul odvoláva na to, čo tvrdia všetci. V prvom rade chýba dôkaz, že to tvrdia všetci, a aj keby to tvrdili všetci, ešte to nie je dôkaz, že je to pravda.

Príklad: „Boh existuje, to vie predsa každý.“

Unáhlené zovšeobecnenie

Vyvodzovanie všeobecných záverov a domnienok z veľmi malej a obmedzenej množiny skúseností, faktov či prípadov.

Príklad: „*Ekonomovia nevedia písať desiatimi prstami. Poznal som jedného a ten si pri tom takmer dolámal ruky.*“

Apel na tradície

Faul spočíva v tom, že človek pracuje s nevysloveným predpokladom, že všetko zakorenené v minulosti je dobré alebo pravdivé. Tiež predpokladá, že minulé dôvody k zavedeniu daných tradícií sú stále relevantné v súčasnosti. To, že sa niečo dialo v minulosti, však neznamená, že to bolo správne. Takýto argument v diskusii neobstojí, je potrebné situáciu hodnotiť podľa súčasného stavu v aktuálnych súvislostiach.

Príklad: „*Keď to funguje už päť rokov, tak to musí byť dobré. Nič sa nestane, ak to budeme robiť aj naďalej.*“

Útok na osobu

Namiesto argumentácie hodnotí protistrana jej predkladateľa, útočí na jeho vlastnosti, výzor, osobnú históriu...

Príklad: „*Stačí mi, keď sa pozriem na fotku na tvojom profile a je mi jasné, prečo hovoríš také nezmysly.*“

Falošná dilema

Tento faul zámerne rozdeľuje tému na dva extrémny bez uznania možnosti neutrálneho názoru, ale aj iných možností a kompromisov.

Príklad: „*Kto ma nepodporuje, je môj nepriateľ.*“ (Existujú ľudia, ktorým je to jedno.)

Hodnotiaci výrok

Spája žiaduci výrok s pozitívnym hodnotením a vyvoláva dojem, že jeho odmietnutím sa protivník automaticky radí do opačnej skupiny.

Príklad: „*Klaudia je najkrajšia žena na svete.*“ (zdá sa, akoby výrok vyjadroval objektívnu realitu namiesto osobného názoru)